

İktidar, Güç Eksikliğimizdir

Ulus Baker

1998

İçindekiler

İktidar, Güç Eksikliğimizdir	4
Ulus Baker	5

Körotonomedyä | ulus baker | İktidar, Güç Eksikliğimizdir

İktidar, Güç Eksikliğimizdir

Ulus Baker

(*Hayvan Dergisi* , Cilt:6, Sayı: 41, Sayfa: 68–69)

İmparatorluk

Açıkça söylemek gerekirse, ben İmparatorluk kitabını çok güçlü bulmadım. Negri'nin Dionysos'un Emeği'nde çizdiği perspektifi tercih ederim. Çokluk kitabını İmparatorluk'a ek olarak ve onu açıklamak için yazdıklarına inanıyorum. Şu nokta da önemli, Negri ve Hardt'ın bir yerde anlaştıklarını, ama konseptler üzerinde tam tamına aynı fikirde olmadıklarını sanıyorum.

İmparatorluk ve Çokluk

İmparatorluk, çok kabaca söylemek gerekirse, emperyal egemenlik için yeni bir konsept. Lenin döneminde tanımlanmış klasik emperyalizm, her alanda çok çeşitliydi. İşgale dayanan İngiliz emperyalizmiyle sermaye ihracına dayanan Amerikan emperyalizmi arasındaki farklar gibi. Klasik emperyalizm tanımı bunlar arasındaki farklılıkları da kuşatmaya çalışıyordu ama bir yerden sonra çok katılaştı. İmparatorluk çalışması, bundan kurtulma ihtiyacıydı.

Çokluk kitabı İmparatorluk'tan daha önce yazıldığı izlenimini bırakıyor. Çokluk aslında, imparatorluğun karşısına ne çıkacağını tanımlıyor. İmparatorluğu bir egemenlik tanımı olarak karşınıza koyduğunuzda Çokluk'u da onun karşısına çıkarabilirsiniz. Yoksa klasik emperyal egemenlik tanımı yaptığımızda ulus devletler seviyesine yeniden inmek zorunda kalırız. Negri ve Hardt bundan kaçmak istiyor.

Amerikan solu ne kadar sol!

İmparatorluk, biraz da Amerikan okuru için yazılmış bir kitap. Amerika'da solun halini tahmin edebilirsiniz, akademide sıkışmış, ya da çok küçük siyasi oluşumlarda kalmış.

Negri'nin pek dilini anlamadığı bir ortam Amerika. İmparatorluk'ta dikkat ettiyseniz, bir tür "Amerika'ya da bakalım, orada da bir işçi sınıfı mücadelesi tarihi var, bunu da ihmal etmeyelim," bakışı mevcut. Oysa Çokluk'ta Amerika; "Bu açıdan vahim bir durumdadır," diyorlar.

Öznesiz iktidar

Multitudo, yani çokluk probleminin ne olduğunu kavramadan İmparatorluk meselesini kavrayamayız. Yoksa zaten, Amerikan emperyal egemenliğinin çökmekte olduğu tezi, sadece Negri ve Hardt'a ait değil. Bu iktidarın dayanaklarıyla alakalı biyo-politik bir şey.

Çokluk mefhumunu imparatorlukla karşı karşıya getirmenin zorunlu sonucu, çoklunun imparatorluğun dayanağı olduğudur. Çünkü çokluk olma, iktidarın kendini icra etme tarzlarından birisidir.

İktidarı öznesiz bir şey olarak düşünürsek, belli bir imparator olmadan imparatorluk diye bir mefhum nasıl kurulacağı anlaşılır, çokluk da bir özne değil. Deleuze'ün tahrik edici bir formülü var, iktidar var ve hepimiz köleyiz. Aslında kapitalistler de onun kölesidir; sadece farklı tarzda köle olurlar.

Makyevel ve Spinoza

Negri ve Hardt'ın kitaplarında Spinoza üzerine yaptıkları gözlemler, aslında Makyevel'den başlayan bir tartışmaya uzanır. Makyevel iktidar araçlarını hep toplumun dışında aradı. Spinoza önce bunun eleştirisiyle başladı, "İktidar araçları bizzat toplumun içindedir," dedi.

Spinoza, Makyevel'i; para, devlet ve askeriye'nin iktidar araçları olduğu konusunda onaylamasına karşın, bunlar dışsal değil, içsel araçlardır diyerek ondan ayrıldı. Multitudo kavramı, Spinoza'nın çok kullandığı bir kavram, "Zaten biz bize yetiyoruz, yani çokluklarda bir hakimiyet kudreti vardır," dedi. Ama onları bu hakimiyet kudretinden ayıran bazı düzenekler geliştirilmiş ki, buna iktidar diyoruz. Yani iktidar dediğimizde, aslında bizim güç eksizliğimizden bahsediyoruz.

Dolayısıyla şu ünlü "Potentia Potestas", iktidar potansiyeli kavramına geliyoruz. Negri de bu eksenle işliyor meseleyi.

Merkezsiz ve topraksız

“Merkezsiz ve topraksız yönetim aygıtı” tanımlaması önemli bir problem. Ulus devletlerin bütünüyle gücünü kaybetmesi demek görece (relative) bir şey. Negri İtalyan, Gladio’nun kuruluşunu görmüş. İtalya en az Türkiye kadar uluslararası kapitalizmin deney ülkelerinden birisi.

Gladio’nun hedefi, İtalya’yı kapitalizmin av sahası haline getirmektir. Negri’nin içinde bulunduğu hareket çok radikal olmasa da, Gladio’nun devletle işbirliği içinde olması sonucu kendisi de hedef oldu. Gladio’nun amacı solu illegaliteye itmektir. Sendikalara müdahale edilmesi de bundan. Türkiye bunu 12 Eylül darbesiyle yaptı. Negri vaktinde böyle bir güçle muhatap olduğu için mücadeleyi ulus devlet zemininde düşünmek istemiyor.

Gladio denilen şey, CIA bağlantıları da olan, global bir şey, yani merkezsiz ve topraksız. Ne olduğunu tam olarak bilmiyoruz ama Türkiye’ye geldiğini de biliyoruz. Yani Negri’nin içinde bulunduğu ortama dair yaptığı gözlemler, mücadele perspektifini ulus devlet ekseninden ayırıp “dünyasallaştırmıştır,” diyebiliriz.

Güçlü devlet!

Güçlü devlet, her şeyden önce 300 yıllık bir liberalizm masalı. Güçlü devlet, hizmet yükümlüğünü ne kadar azaltırsa o kadar güçlü olur türünden bir anlayış bu.

Liberalizmin dünya hakimiyetiyle geçen yirmi yıllık bir dönem oldu. Ulus Devlet dediğimiz mefhumun yıkılması gerektiği tezleri sadece liberallerden değil, artık Marksistlerden de gelmeye başladı.

20 yıl önce sol böyle bir şey söyleyemezdi. Ben şahsen Çokluk tezinin daha zenginleştirilmesinin gerektiğini düşünüyorum. İktidarın nerede olduğunu aramanın çok manalı olduğunu düşünmüyorum, her yerde iktidar var sonuçta. Çokluğun muktedir olma araçları nasıl üretilecek, bunu düşünmek lazım.

Yeni değerler

Negri’nin sezdiği önemli bir perspektif, bazı yeni değerlerin üretilmeye başlanması. Eskiden protestoyla yetinirdik, sokaklara çıkardık. Şimdi bazı örnekler gösteriyor, örneğin AIDS için örgütlenmeler, bunlar aynı zamanda üretimde de bulunuyorlar. Dionysos’un Emegi bunu daha güzel vurgulayan bir kitaptır.

“Ulus Devletlerin yerini uluslararası şirketler mi aldı?” sorusu çok ciddi bir iktisadi analizi gerektiriyor. Bu iktisadi analize sahip olmayan ortodoks Marksistler, ampirik verileri yeterince gözetmediği gerekçesiyle Negri’yi eleştiriyor. Ama kendileri de çok bölgesel, parçasal ampirik verilerden hareket ediyorlar.

Bu durumda para döngüsünün %80’inin Amerika bazlı olduğunu, ama bunun üretime yönelik değil, gayri maddi emeğe, yani AR-GE’ye ait olduğunu hatırlatmak lazım.

Negri, gayri maddi emeğin uluslararası düzlemde %80’inin Amerika’da yoğunlaşmış olduğunu söylerken, üretim hatlarının elbette ki Uzakdoğu’dan, Brezilya’dan, Türkiye’den falan geçmek zorunda olduğunu da biliyor. Uluslararası şirketler buradaki adacıklardır. Ama bunlar hatlar halinde işliyor, ulusal bazlı işlemiyorlar.

Halkın işletim sistemi Linux!

Microsoft’un istihdam modeli, ideolojik açıdan küresel sermayenin istihdam modelidir. Microsoft hâlâ oraya kapattığı 26 bin kişiyle çalışır ve şifrelediği programları satar. Buna karşı Linux açık bir modeldir. Globalleşmenin sol yorumu bu olabilir. Linuxçuları imparatorluğa karşı, çokluk olarak tanımlayabiliriz.

Göçmek de bir üretim!

Avrupa yakın döneme kadar göç yoluyla proleterleşmeyi tanımazdı, çünkü kendisi göç verirdi. Şimdi bu geçti, Avrupa’da büyük ölçüde göç alıyor ve beyin göçü veriyor. Globalleşmeye biraz da bu gözlükle bakmak gerekiyor. Negri’nin dediği gibi göç, doğrudan doğruya bir üretime dönüşüyor ya da politik oluşumlara yol açıyor. Bedenen bulunmanız gerekmiyor; internet üzerinden her yere göç edebiliyorsunuz.

Gayri maddi emek

Hardt ve Negri gayri maddi emek mefhumunu aynı anlamda ele almıyor demistik. Hardt, sanki fazladan emek olarak adlandırıyor bunu. Yani eve iş götürmek. Negri ise daha çok Kapital’in 3. cildindeki, “emeğin kendini üretmesine” dayandırıyor. Emeğin kendini üretmesi en doğal haktır. Onun önemli bir kısmı gayri maddi emektir.

Kapitalizmde bir şeyin maddi kılınması için dolaşıma girmesi lazım. Sosyalist feministler uzun yıllardır, ev emeğinin ödenmesi için mücadele verdi. Bir koca karısına yemek yaptığı için para verirse, gayri safi milli hasıla bir anda fırlar, çünkü kapitalizmin işlemine dahil olur. Hiçbir şey değişmemişken çok şey değişmiş olur.

Ekonomi politiğı eleştirirken, klasik anlamda dolaşıma girmeyen arzulu üretime de bakmak lazım. Bunu yüzyıl başında Gabriel Tarde yaptı.

Örneğın, sosyalleşmiş emek açısından iğne fabrikasına bakalım. Ben sana iğneyi veririm parasını alırım, artık iğne sendedir. Yani iğneyi tükettiğinde biter. Ama bir kitap yazdığında, bir beste yaptığında böyle değildir. Kitabı sana veririm ama tükenmez. Yani ekonomi politik farklı değer tarzlarını içermeyi bilmiyor. Sadece meta değerleri yok, hakikat değerleri var, bilimler bunu üretir. Güzellik değerleri var, sanatlar bunu üretir. Bunlar aynı ekonomi politik ilkelerine riayet etmeyen şeylerdir, ekonomiye bu gözle bakmak lazım. Çünkü günümüzde enformasyon ve ekonominin pek çok temel alanı böyle işliyor.

Posia

Ulus Baker
İktidar, Güç Eksikliğimizdir
1998

<https://www.korotonomedia.net/kor/index.php%EF%B9%96id=21,202,0,0,1,0.html> , Hayvan Dergisi
, Cilt:6, Sayı: 41, Sayfa: 68-69

edu.wll.im